

تأثر در متن

[رویکردی ساختاری تحلیلی به نمایشنامه‌نویسی]

حسن پارسائی

۱۳۹۵

نیمه سده

[در سیصد و پنجاه و یکمین سالگرد تولد علامه آیت الله العظمی بزرگوار آخوند خراسانی]

انتشارات افراز

دفتر مرکزی و فروش: خیابان دانش، پایین تر از جمهوری، کوچه دانا، پلاک ۱۲ | تلفن: ۶۶۹۷۷۱۶۶

مرکز پخش: ۶۶۴۸۹۰۹۷

فروشگاه: خیابان دانشگاه، مجتمع تجاری دانش، طبقه منفی یک، کتابفروشی تخصصی هنر و ادبیات افراز | تلفن: ۶۶۹۵۲۸۵۳

وبسایت: www.afrazbook.com | وبسایت فروش: www.afrazbook.com

E-mail: info@afrazbook.com

تأثیر در متن

حسن پارسینی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵

طراحی جلد: یاسین محمدی / آتلیه افراز

آرایش صفحات: یاسین حسدري

چاپ و صحافی: ناژو

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان

تمام حقوق این اثر برای انتشارات افراز محفوظ است.

هیچ بخشی از این کتاب، بدون اجازه‌ی مکتوب ناشر، قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی

از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیک، فیلم، نمایش و صدا نیست.

این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست

۹.....	سازشی با خوانندگان
۱۱.....	فصل اول
۱۱.....	مبانی نمایشنامه نویسی
۲۲.....	عناصر موضوعی و ساختاری نمایشنامه
۲۲.....	موضوع
۳۸.....	طرح
۵۸.....	حادثه
۶۵.....	رابطه‌ی حادثه و پرسوناژ
۶۷.....	حوادث و ترتیب زمانی آن‌ها
۷۰.....	رابطه‌ی حادثه با ژانر
۷۲.....	زمان و مکان
۷۸.....	پرسوناژها
۸۵.....	انواع پرسوناژها براساس ویژگی‌های کاربردی آن‌ها
۸۵.....	پرسوناژهای قراردادی
۸۵.....	پرسوناژهای قالبی یا کلیشه‌ای
۸۶.....	پرسوناژهای خاص
۸۶.....	پرسوناژهای تیپیک
۸۶.....	پرسوناژهای تمثیلی
۸۶.....	پرسوناژهای نمادین و سمبولیک
۸۷.....	پرسوناژهای اسطوره‌ای
۸۷.....	پرسوناژهای افسانه‌ای

۸۷.....	پرسوناژهای تاریخی
۸۷.....	انواع پرسوناژها براساس ماهیت روان شناختی آنها
۸۸.....	پرسوناژ فلت یا تک ساحتی
۸۸.....	پرسوناژ راوند یا چند ساحتی
۹۱.....	فصل دوم
۹۱.....	فضاسازی در متن
۹۷.....	۱. تباط طراحی با فضاسازی در متن
۹۹.....	تأثیر دیالوگ ها در خلق فضای نمایشنامه
۱۰۸.....	بازتاب حرارت و حالات در فضاسازی نمایشنامه
۱۱۰.....	تأثیرات حالت و موقعیت در خلق فضای نمایشی
۱۱۷.....	تأثیر پرسوناژها بر فضاسازی متن
۱۱۹.....	کنش دراماتیک
۱۲۹.....	فصل سوم
۱۲۹.....	رابطه ی زبان و دیالوگ
۱۳۶.....	دیالوگ نویسی
۱۴۱.....	دیالوگ، برآیند حادثه
۱۴۲.....	دیالوگ بعد از حادثه
۱۴۴.....	دیالوگ، برآیند موقعیت
۱۴۵.....	دیالوگ های اجباری
۱۴۷.....	دیالوگ های تلویحی
۱۴۸.....	دیالوگ های جنبی (در قالب صدا)
۱۴۹.....	دیالوگ، خوداظهاری
۱۵۰.....	دیالوگ عامیانه
۱۵۱.....	دیالوگ های روایی
۱۵۲.....	دیالوگ های غیربازتابی و تکراری
۱۵۴.....	دیالوگ های چند پاره
۱۵۵.....	دیالوگ های تأویل زا
۱۵۷.....	دیالوگ تأویل زای شاعرانه

۱۵۸	 دیالوگ تحلیلی
۱۵۹	 مونولوگ
۱۶۱	 دیالوگ‌ها و شیوه‌ی بیان
۱۷۲	 کاربری دیالوگ
۱۸۳	 فصل چهارم
۱۸۳	 کاربری داستان در نمایشنامه
۱۸۵	 تأکید بر داستان
۱۸۸	 استفاده از موقعیت برای رهیافت به داستان
۱۹۰	 استفاده از موقعیت‌های داستانی ناقص
۱۹۱	 استفاده از موقعیت‌های داستانی فانتزیک و تخیلی
۱۹۳	 استفاده از موقعیت‌های غیرداستانی
۱۹۶	 اهمیت داستان بدون نمایش عروسی
۱۹۸	 فصل پنجم
۱۹۸	 شکل‌دهی صحنه‌ی آغازین نمایشنامه
۱۹۸	 وارد کردن پرسوناژ
۲۰۱	 تأکید بر یک موقعیت عادی
۲۰۳	 استفاده از یک موقعیت خاص
۲۰۵	 استفاده از یک موقعیت داستانی تأویل‌زا
۲۰۶	 تأکید بر حادثه‌ای داستانی
۲۰۸	 نقطه‌ی اوج در نمایشنامه
۲۱۳	 فصل ششم
۲۱۳	 پایان‌بندی نمایشنامه
۲۱۴	 پایان‌بندی مبتنی بر گره‌گشایی داستانی
۲۱۵	 پایان‌بندی مبتنی بر یک الزام محتوایی داستانی
۲۱۷	 پایان‌بندی نسبتاً ناقص
۲۱۸	 پایان‌بندی دوگانه
۲۱۹	 پایان‌بندی پارادوکسیکال یا گره‌دار
۲۲۰	 نمایشنامه بدون پایان

۲۲۳	فصل هفتم
۲۲۳	پرده‌ها و صحنه‌ها
۲۲۷	تعلیق‌زایی در نمایشنامه
۲۳۲	غایتمندی در نمایشنامه
۲۳۴	باورپذیری
۲۳۶	آگاهی از نظام نشانه‌ای متن
۲۴۵	بیکرد تجربی به ساختار نمایشنامه
۲۵۳	فصل هشتم
۲۵۳	فاصله‌گذاری در متن
۲۵۶	متن، درونمای متناقض
۲۶۳	داشته‌های طبقه نمایشنامه
۲۶۶	سه ژانر اصلی
۲۷۲	رابطه ژانر با دیالوگ
۲۷۹	فصل نهم
۲۷۹	سبک
۲۸۲	کاربری سبک در رابطه با دیدگاه و نوع ذهنیت
۲۸۴	رابطه‌ی سبک با دوران تاریخی
۲۸۶	اکسپرسیونیسم در نمایشنامه‌نویسی
۲۹۱	جایگاه نمایشنامه‌نویسی در ادبیات و سینما
۳۰۸	زیبایی‌شناسی متن نمایشی

سخنی با خوانندگان

وقتی به هنر تئاتر دل زده‌ای می‌سپاریم، نمی‌توانیم خود را از دغدغه‌ها و چالش‌های آن برکنار بدانیم؛ به همین دلیل کتابی که پیش رو دارید حاصل «دل‌سپاری» و «ذهن‌سپاری» من است و چون عملاً، طی سالیان گذشته، از نزدیک شاهد نارسایی‌ها و ضعف‌های تئاتر ایران نمایش‌ها بوده‌ام، می‌دانم که علت اساسی آن، همانا عدم شناخت کافی نویسندگان تئاتر کار و کهنه‌کاری است که مثل یک ماشین صنعتی نوشتاری دائم در چرخه‌ی «نمایش» مشغول می‌شوند بی‌آن‌که حقیقتی از حقایق بسیار زیبا، نامتعارف و متمایز دنیای تئاتر ایران را بدانند.

یکی از مشکلات اساسی تئاتر ایران کمبود نویسندگان برجسته است. تعداد آن‌هایی که واقعاً ساختار نمایشنامه را شناخته‌اند و در آثارشان جلوه‌های بصری، نمایشی و داده‌های محتوایی را برای صحنه به گونه‌ای هنرمندانه طراحی کرده‌اند و شکل‌دهی کرده‌اند، از انگشتان یک دست هم کمتر است؛ البته باید ادعان داشت که این چند نویسنده بزرگ برای همیشه با آثار درخشان‌شان در تاریخ تئاتر و اذهان هنرمندان ماندگار و جاودانه شده‌اند.

کتاب حاضر حاصل نگاه مجدد به تعداد محدودی از مقاله‌های چاپ شده و کوشش پی‌گیر حدوداً یک ساله‌ای روی شناخت و بازخوانی تر کردن مباحث و مقوله‌های ساختاری نمایشنامه‌نویسی است که برآیند «ذهن‌داشت‌ها» و آموزه‌های

تجربی من از خود تناتر و دیگران است و البته سعی کرده‌ام رویکردی ساختاری‌تر به موضوع داشته باشم.

معمولاً نوشتن نمایشنامه به وقت بیشتر و خلاقیت و توانمندی به مراتب هنرمندانه‌تری نیاز دارد که به اعتقاد من چندبرابر خلاقیت‌های اجرای یک نمایش است. در این رابطه، هر کتابی هم که زمینه‌ای آموزشی برای این موضوع و آشنایی بیشتر با نمایشنامه‌نویسی فراهم کند، به نسبت ارزش‌های محتوایی‌اش کاری ردمند. و حداقل گامی به جلو محسوب می‌شود؛ من به سهم خود امیدوارم که این گام را به درستی برداشته باشم.

www.ketab.ir